

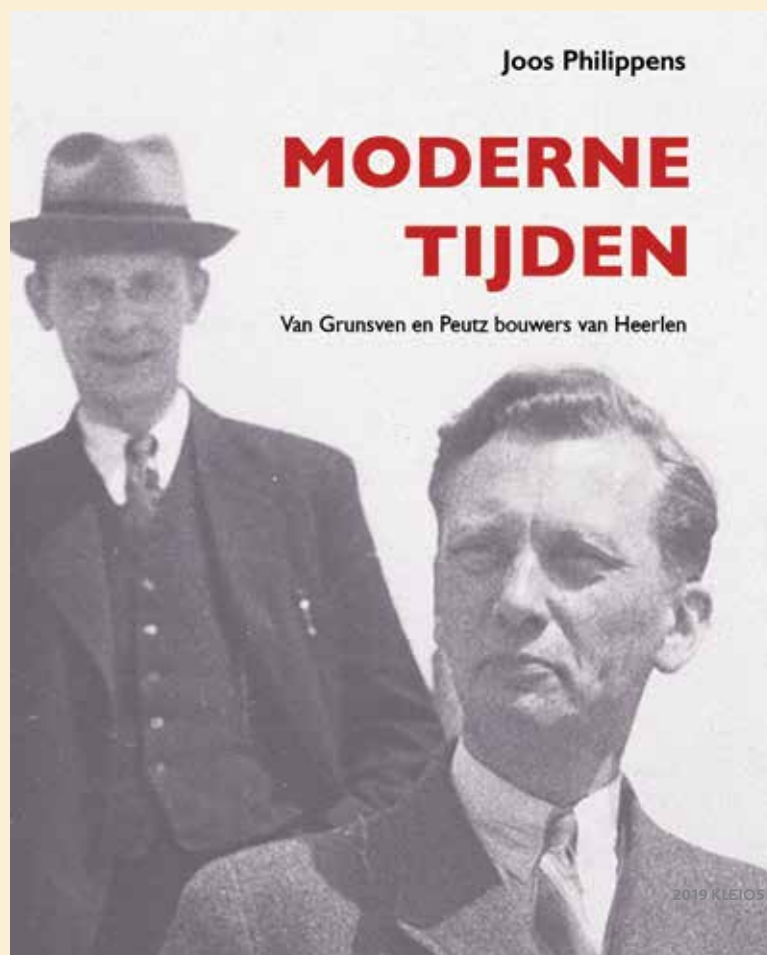
'Booming' Heerlen

Heerlen telt aan het eind van de negentiende eeuw zo'n 5000 inwoners en ligt letterlijk en figuurlijk in een uit-hoek van Nederland. Als in 1886 de eerste trein in Heerlen aan- komt, wordt het Duitse volkslied gespeeld, dat van het keizerrijk: *Heil dir im Siegerkranz*. Nederland is nog ver weg. De komst van de treinverbinding hangt nauw samen met de opkomst van de moderne mijnindustrie. Henri Sarolea heeft samen met de gebroeders Honigmann praktisch alle mijnconcessies rond Heerlen in bezit. Onder de naam Oranje Nassau werken ze samen. Heerlen wordt de vestigingsplaats van het bedrijf. In 1926 wordt Marcel van Grunsven, pas 29 jaar oud, burgemeester van Heerlen. Naast Van Grunsven zijn de belangrijkste personen op dat moment de directeur van de Oranje Nassau Mijnen Albert Clément Haex, de rooms-katholieke aalmoezenier Henricus Andreas Poels en de deken van Heerlen Pieter Paul Joseph Nicolaye. Heerlen is een samenstel van wij-ken, geen echte stad, in de ogen van Van Grunsven. Hij heeft dan ook grootse plannen met Heerlen, dat als 'booming' centrum van de mijnstreek architectonisch en stedenbouwkundig een echte, moderne stad moet worden. Met architect Frits Peutz staat hij aan de basis van het glaspaleis Schunck, bioscoop Royal, het raadhuis en de stadsschouwburg. Verder wil hij een racecircuit, nieu- we, betere wegverbindingen, een kanaal om steenkool te vervoeren en hij wil het hoofdkwartier van de EGKS naar Heerlen halen. Van Grunsven is burgemeester van Heerlen tot 1962. Hij blijft daarna in Heerlen wonen en overlijdt er in 1969. Van Gruns- ven krijgt veel waardering voor zijn burgemeesterschap. Dat hij tijdens de Tweede Wereldoorlog niet is afgetreden, daarover wordt echter verschillend geoordeeld. De discussie hierover wordt

aangewakkerd door het boek *De geur van kolen* (2013) van NRC *Handelsblad*-onderzoeksjournalist Joep Dohmen, zelf afkomstig uit Heerlen. Hierop is kritisch gereaa- geerd door onder andere de his- toricus Fred Cammaert, een van de auteurs van het boek *Eindelijk een echte burgemeester* (2014). Joos Philippens noemt zijn eigen boek een *vie romancée*, geba- seerd op historische feiten. Op de website www.modernetijden.nl staat onder het kopje 'The making of' een verantwoording. Het boek gaat vooral over Van Grunsven, Peutz is de begaafde, chaotische uitvoerder van de plannen. Van Grunsven heeft veel voor Heerlen betekend, ook op het vlak van kunstbeleid. Opvallend is dat hij weet dat de mijnbouw in de twee- de helft van de twintigste eeuw zal stoppen, maar dat hij hier nauwelijks rekening mee houdt in zijn plannen. Veel sympathie roepen beide hoofdpersonen niet op; hun familieleden en mede- werkers zijn niet altijd te benijden. In 1965 kondigt minister van Eco- nomische Zaken Joop den Uyl in

de stadsschouwburg van Heerlen het einde aan van de mijnbouw in Limburg. Een alternatief voor de mijnbouw is er niet. Wat volgt is een uiterst moeilijke periode voor Heerlen en omgeving, geken- merkt door werkeloosheid, verbit- tering en een grote drugsproble- matiek veroorzaakt door de in het nabije Brunssum gelegerde Amerikaanse Vietnamveteranen. Heerlen verandert van een van de rijkste steden van Nederland in een van de armste. De laatste jaren zijn meerdere boeken over de opkomst en ondergang van de mijnindustrie in Limburg verschenen (en in *Kleio* besproken), zoals *Oranje-Nassau Mijnen* van Jan Peet en Willibrord Rutten, *Mijnwerkers in Limburg, een sociale geschiedenis* van Ad Knotter (red.), *In en onder het dorp* van Wiel Kusters en *Het Geluk van Limburg* van Marcia Luyten. Wellicht helpen zij het trauma van de mijnsluitingen te verwerken. *Moderne Tijden* past prima in deze reeks. Philippens boek is niet al- tijd even soepel geschreven, maar het is interessant en je leest het in één keer uit.

Wim Rongen

Moderne Tijden. Van Grunsven en Peutz, bouwers van Heerlen. Joos Philippens (Leon van Dorp, Heerlen 2018), 350 blz., € 19,95